

Petőfi utca

1936 márc 15.

Ahol Petőfi lakott

Nagy, díszes, dús hentesbolt áll a sarkon, hófehér csempéken kolbászok és sonkák sorakoznak, disznófül, comb és hófehér disznóhús mutogatják bájaikat.

Rákóczi-út és Síp-utca sarok. Úgynevezett Marczibányi-ház, mely most Holitscher Szigfried közjegyző tulajdonát képezi. Pest egyik legrégebbi háza, történelmi műemlék, s most lebontás alá kerül. Ebből az alkalomból volna pár szavunk a közjegyző úrhoz is, aki véletlenül nagy magyar történelmi kincsek és emlékek birtokába került. És ezért felelősség is terheli.

Az 1838-as árvíz alkalmával már állt ez a ház és büszkén vívta meg csatáját az elemekkel. Az árvíz nem birt vele.

Körülötte a kis házak roskadoztak és bedőltek, ez a ház meg se mozdult. Az első emelet jobb saroklakásában, albérleti szobában lakott Déryné ifiasszony.

A balsarokban, ahol most a legkedvesebb és legszolgálatkészebb párbajszakértőnek, Rácz Vilmos barátunknak van a szerkesztősége, Kossuth Lajos anyja lakott a lányaival.

Száz év előtt itt egy új városrész volt a Síp-utca környékén, itt rézsut, szemben építették fel az új Nemzeti színházat.

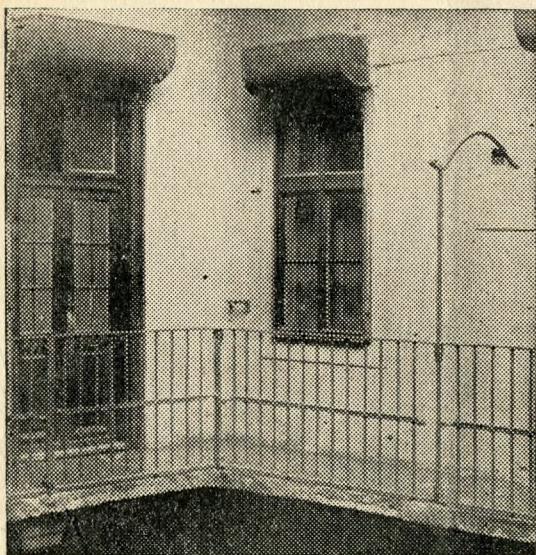
Csupa emlék, csupa drága ereklye ez a ház, de, sajnos, Pesten az ilyesmire nem ügyelnek, tüntetni kellene, hogy

ezt a házat mentsük meg, ezt nem szabadna lebontani.

Déryné szobája most üres, egy özvegy úriasszony lakik a lakásban.

A hírre, hogy a házat lebontják, sokan jönnek nézni, a viciné vezeti őket s mutatja a kívülről ízléstelenül átrenovált ház nevezetességeit.

— Tudja, ki volt Kossuth, Petőfi? — kérdezik a vicinétől, aki így felel: „hallottam, hogy itt laktak“.

Itt volt Petőfi utolsó kvártélyja, innen ment a háborúba, innen a második emeletről abból a lakásból, ahol most egy divatárusnő varrja a toilettetket, terézvárosi hölgyei számára.

Itt, ebben a házban lakott Déryné, aki minden híre és sikere mellett, szegény asszony volt, grófnéktól vette kéz alatt a ruháit.

Szegény Déryné... Naplójában elmondja, hogy mikor az árvíz híre megjött, összes fehéreneműit egy öreg színésznőnek adta, megőrzés végett.

A kolléganő becsapta, bestia volt, árvíz után nem akart tudni a fehéreneműkről.

Két szobája volt itt Dérynének, meg egy konyhája.

W. C. persze nem volt a lakásban, a gang végén volt a félre-eső hely, az emeleten lakó suszter ugyanoda járt gyalog, ahová egykor Déryné járt...

A földszinten, a hentes helyén volt a Salvator-patika s egy korcsma is működött a házban. Mikor árvíz volt, ezek felszadtak az emeletre, készletüket magukkal hozták.

Csupa árvíz volt az egész utca, az egész földszint. Ez a ház magában állt a vízben.

Déryné leírja, hogy csónakosok jártak, akik mentő-munkát végeztek, de alaposan megfizettették a vízi mentőfuvart.

Dérynének nem volt pénze, ezüstkanalakat lógatott le spár-gán, de az árvízi hajósoknak ez kevés volt, integettek, hogy egyebet is adjon, de Déryné szegény volt. Mire a csónakosok szívtelenül otthagyták a többi lakóval együtt. *Csónakárdrágitók voltak ezek 1838-ban.*

Elmenni gyalog lehetetlen volt, a lépcsőház kilencedik lépcsőfokáig ért a víz.

*

Petőfinek három szobája volt a házban, dolgozószobája szűk ketrec volt.

Az ajtók még ma is megvannak érintetlenül. A padló s az ablak is a régi. *Közjegyző úr, ezeket meg kell őrizni!*

És a Petőfi-társaságnak, a Petőfi-háznak is kötelességük volna megóvni és megőrizni ezeket az ereklyéket. Autentikus dolgok.

Itt élt Petőfi ebben a házban, küszöbe ennek a háznak szent, minden köve nemzeti drágakő az udvaron. Ezeken járt Petőfi, Kossuth, Déryné.

Petőfi átment az udvaron, mikor a segesvári csatába indult. Egyes feljegyzések szerint a házban alig látták, kopottan járt, szegény volt és szégyelte magát. A hátsó lépcsőn szokott közlekedni s a hátsó, Dohány-utcai kapun ment ki a házból. A főkapun szégyelt kimenni. (Ma ez a kapu megszűnt, befalazták.)

A gang végén van az a hely, ahol Petőfiné, Szendrey Julia szokott üldögélni, itt sivalkodott ölében Zoltánka.

A nap rásütött a gangra, azért szeretett itt üldögélni a fiatal mama. Ez volt a kerthelyiségük, a gang vége.

De a nap nemcsak az udvarra bocsátotta sugarait, hanem rá-
rásütött a kéményre, amitől füstszagú lett minden Petőfiéknél.

A szomszédok azt is feljegyezték, hogy a költő konyháján
gyakran kozmás lett az étel. Julia asszony néha úgy belemerült
francia regények olvasásába, hogy megfeledkezett a főzésről.

*

A ravasz, szívtelen csónakosok beveztek a kapu alá, meg-
álltak a lépcső alatt és ajánlták a helyeket a csónakon.

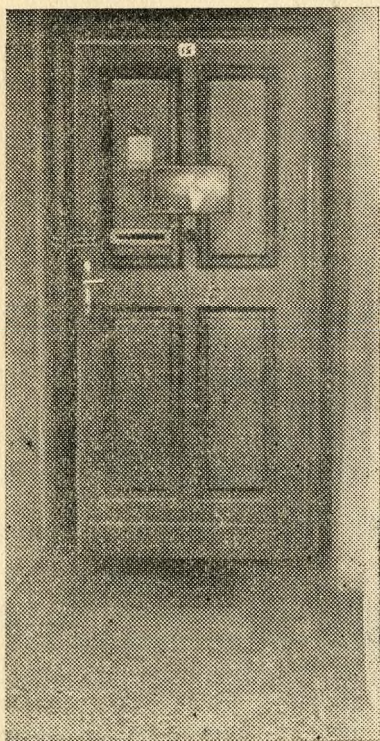
De a kliensek okoskodtak, nem szálltak be, sokalták a fu-
vardíjat.

Egressy Gábor is itt lakott a házban.

Ő remek megoldást talált, kiemelt egy ajtót s a vízre tette,
aztán pedig ráállt. Előzőleg frakkba öltözött s fehér glaszé-
kezyút húzott.

Igy hajtatott ki, állva a vizen, az ebédőajtó volt a gondo-
lája. Kezében szeneslapát. Azzal evezett. Talán énekelt is hozzá.

*

Virstli és kolbászüzlet van
a Rákóczy-út és Sip-utca sar-
kán, arrébb vásznakat, fehér-
neműeket ajánlanak olcsón,
házlebontás miatt.

Járkálók a Rákóczi-út
számú halálraítélt kétemeletes
Petőfi-házban.

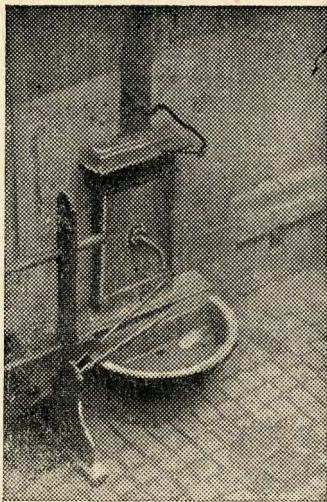
— Ezt a hátsó lépcsőt érde-
mes megnézni. Milyen borzal-
mas. Ezen járt Petőfi —
mondja egy romantikus lakó,
aki, mert Petőfitisztelő, ő is
mindig a hátsó lépcsőn jár.

II. emelet 15, saroklakás, Pe-
tőfi volt lakása, most Hodusz
Pál női szabó lakik itt a há-
rom szobában.

Éppen ebédel, Hodusz bá-
csi, finom, kedves, régi fajta,
békebeli mesterember. A jó-
ság, becsületesség csak úgy
mosolyog az arcáról

— Ez kérem a fogadószobá-
ja, ez az irodája — mondja
— Már mint Petőfinek.

Hodusz úr úgy beszél a do-

logról, mintha ma is Petőfi laknék itt. Hodusz úr csak bitrolja a helyét, pedig ő is már jóideje szíjja ezt a levegőt. A szülei is itt laktak, már negyvenkét év előtt jött ide, ebbe a lakásba a Hodusz család, Hodusz úr akkor kilenc éves volt.

A fehér, nagy cserépkályha abból az időből való. „Ennél melegeдетt meg Petőfi” — mondják Hoduszék.

Ahol a szabóműhely van, így magyarázza Hodusz mester: „Petőfi Sándor és Szendrei Julia hálószobája.”

(Ezt a kályhát se fogják megőrizni ereklyeként?)

Meghatottan állunk a műhelyben, Hoduszék éppen ebé-

delnek, igen gusztusos dolgokat esznek, szerényen, tisztán.

A barna ablakfa sokszorosán át van festve, de az eredeti fa együtt épült a házzal, izzó homlokát ide támasztotta, gondolkozva az költő, ahogy kinézett a Dohány-utcára, innen a második emeletről.

Én is kinézek az ablakon, a szemben lévő házon, a Forró és Epstein cégre nyílik a kilátás.

Hoduszék falán nagy Petőfi-kép. Szomaházy István ajánlódokta nekik a képet. Ittjárt a derék Szoma bácsi, átadta Hoduszéknak az olajnyomatot s megkérte őket, ha egyszer elmennek innen lakni, adják át ezt a képet a következő lakónak.

(Nem is hittem, hogy Szomaházy István így rajongott Petőfiért.)

Sajnos, a házat lebontják, senkire nem lehet hagyni a képet, Hoduszék magukkal viszik. Új lakásukba.

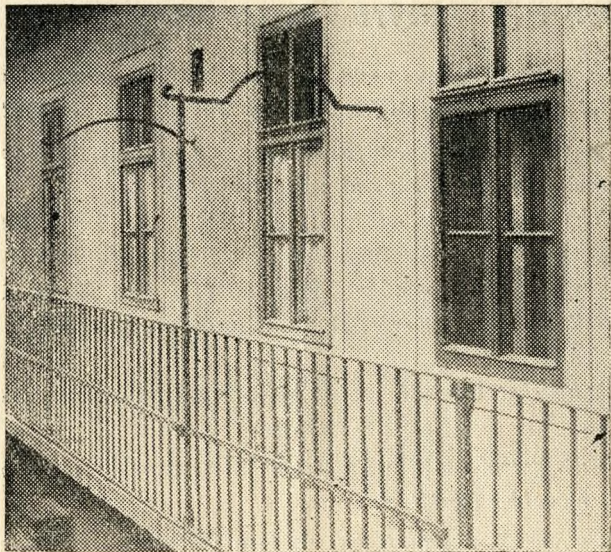
Kimegyünk a zezzugos nagy konyhába, a tüzhely felett, nagy vasajtó a falban. Ez is Petőfiék idejéből való, ez itt kis húsfüstölde lehetett.

Régi házakban ezt gyakran találni, privát konyhákban húsfüstöldét a falban. (Az én gusztusom.)

Hoduszék a konyha felét fürdőszobának rendezték be, egy negyedrészt elvettek spejznek, kolbászok, izes dolgok vannak itt felhalmozva.

Kimegyünk a folyosóra, gyönyörködünk a régi, kovácsolt gangvasban. Becsületes emberek laktak itt, becsületes mesteremberek dolgoztak, remek, masszív minden. Szép a rács nagyon.

Gyönyörű az első lépcső fakorlátja. Bűn lenne eltüntetni, remek állapotban van. („Közjegyző úr!”)

A félreeső helyeket is megnézzük. Ahitattal állunk a korhadt faalkotmányok előtt. A három W. C. közül egyik Petőfié volt. „Ezt a harmadikat állapították meg hivatalosan az övének“ — mondja Hodusz úr. Elábrándozunk mind, szinte nem is érezzük a kellemetlen atmoszférát. Egyik cseléd nagy kulcsot hoz. Mintha szentélyt nyitna ki, olyan elfogódott.

Fehérneműkereskedők, furnérkereskedők laknak a házban. Büszkéek rá, hogy szükségleteiket ott végezhetik el, ahol egykor Petőfi Sándor üldögélt és ábrándozott.

A kapu alatt kis kőtábla hirdeti másfél méter magasban „Wasserhohe 1838.“

Mialatt meghatva járkalunk a halálraitélt ereklyeház emeletein, lent az udvarban harsányan kiabálni kezd egy sváb legény:

— Krumplit vegyenek, krumplit, rózsakrumplit.

Ő nem egy romantikus.

(n. s.)